

Дубасенюк Олександра Антонівна,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри професійно-педагогічної,

ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І НАУКИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Актуальність проблеми визначено законодавчими документами такими, зокрема Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.), який у контексті інноваційних стратегій регулює автономію закладів вищої освіти, інтеграцію освіти і науки, забезпечення якості вищої педагогічної освіти відповідно до європейських стандартів [4]. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки висвітлює стратегічні цілі щодо цифровізації, створення сучасного освітнього середовища, розвитку наукового потенціалу ЗВО та підготовки педагогічних кадрів нового покоління, здатних працювати в умовах глобальних та національних викликів [6]. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» задає вектор для оновлення освітніх програм у педагогічних ЗВО. Описує ключові компетентності сучасного вчителя (зокрема, цифрову, інклюзивну, емоційно-етичну та інноваційну), що є основою для формування нових стратегій професійної підготовки педагогів [5].

Вітчизняні науковці також досліджують окреслену проблему. Так, академік В. Кремень обґрунтовує філософію національної освіти в умовах глобалізаційних викликів та інноваційного розвитку суспільства, аналізує концептуальні засади розвитку української освіти. Науковець мотивує потребу в синергії інноваційних стратегій і людиноцентризму, розкриває роль педагогічної науки у забезпеченні стійкості суспільства та висвітлює пріоритети підготовки сучасного вчителя [2]. В. Моляко аналізує концепції творчості та інноваційного мислення, розглядає стратегії стимулювання творчої активності студентів педагогічних спеціальностей, спираючись на системний підхід до розвитку креативності [3]. І. Дичківська аргументує важливість інноваційних педагогічних технологій [1]. Н. Морзе досліджує цифрові компетентності сучасного викладача в умовах кризових викликів, зокрема у посібнику представлені практично орієнтовані стратегії

підвищення кваліфікації педагогів в умовах змішаного та дистанційного навчання [7].

Мета дослідження: проаналізувати ефективні інноваційні стратегії для підвищення якості підготовки педагогічних фахівців.

Виклад основного матеріал. На основі аналізу науково-методичної літератури виділимо та розглянемо технологічну, методичну, психологічну стратегії, які постають як взаємодоповнювальна екосистема.

1. Технологічна стратегія: цифрова трансформація. Ця стратегія фокусується на створенні високотехнологічного середовища, яке адаптується під потреби студента. Штучний інтелект (ШІ) як персональний тьютор передбачає впровадження адаптивних платформ, спрямованих на аналіз швидкості засвоєння матеріалу та визначення індивідуальних траєкторій навчання здобувачів освіти. Цифрові екосистеми та хмарні рішення означають перехід від розрізнених ресурсів до єдиної платформи (LMS), де інтегровані віртуальні лабораторії, VR-симулятори та бази даних дають змогу студентам отримувати практичні навички у безпечному віртуальному середовищі. Виявлено, що великі бази даних створено для прогнозування успішності та виявлення труднощів у навчанні.

2. Методична стратегія: від теорії до дії. Основний акцент у навчанні зміщується з пасивного споживання інформації на активне формування компетенцій. Проектне навчання (PBL) зміщує акцент на роботу студентів над реальними кейсами від бізнесу або громади. Це формує навички командної роботи, критичного мислення та відповідальності за кінцевий результат. Гейміфікація та едьютейнмент сприяють використанню ігрових механік (рейтинги, квести, бейджі) для підвищення мотивації. Наприклад, вивчення програмування через створення власних ігор або проходження рівнів у спеціалізованих симуляторах. Мікронавчання – це подання матеріалу концентрованими блоками, що відповідає сучасним особливостям сприйняття інформації та дозволяє легше інтегрувати навчання у робочий графік.

3. Психологічна стратегія: людиноцентричність. Якість освіти неможлива без забезпечення ментального комфорту та рівних можливостей для всіх учасників процесу. Інклюзивне середовище передбачає створення умов для навчання людей з особливими освітніми потребами (від архітектурної доступності до цифрової інклюзії – субтитрів, програм

зчитування екрана тощо). Важливо сформувати культуру ментального здоров'я, а саме впровадити програми психологічної підтримки, тренінгів зі стресостійкості та управління вигоранням. ЗВО має стати безпечним простором, де помилка сприймається як частина досвіду та саморозвитку особистості. Розвиток Soft Skills та EQ інтегрує в навчальні плани занять з емоційного інтелекту, самопрезентації та емпатії, що є критично важливим для лідерства та ефективної комунікації в майбутньому.

Реалізація цих стратегій вимагає повної перебудови структури закладу вищої освіти (ЗВО), потребує гнучкості структури тобто відмови від жорстких навчальних планів на користь вибірковості. Увага акцентується і на підготовці кадрів – викладач має стати ментором і фасилітатором, а не ретранслятором знань. Партнерство з ринком передбачає постійну синхронізацію навчальних програм з реальними запитами роботодавців. Сучасна стратегія педагогічної освіти базується також на трьох ключових положеннях: цифровізація, гуманізація та практико-орієнтованість. Цифрова трансформація передбачає впровадження штучного інтелекту (AI) як персонального асистента вчителя (генерація планів уроків, адаптивне навчання) та освоєння VR/AR для візуалізації складних освітніх процесів. Студентоцентризований підхід спрямований на зміну ролі викладача ЗВО з «лектора» на «фасилітатора» та «ментора». Студент стає активним суб'єктом, який сам формує свою освітню траєкторію [2]. Змішане та гібридне навчання визначає поєднання традиційних занять із онлайн-курсами, мікронавчанням (micro-learning) та використанням мобільних платформ. Дуальна освіта акцентує увагу на посиленні зв'язку між теорією в університеті та практикою в школі. Студенти залучаються до реального освітнього процесу з перших курсів. Соціально-емоційне навчання (SEL) спрямоване на підготовку майбутнього вчителя до роботи в умовах сучасних викликів, воєнного стану, розвиток емпатії та навичок психологічної підтримки здобувачів освіти.

Таким чином, проаналізовано ключові інноваційні стратегії, що визначають розвиток педагогічної освіти в Україні та світі. Особливу увагу приділено інтеграції цифрових технологій та soft skills у навчальний план ЗВО. Розглянуто технологічна, методична та психологічна стратегії. Доведено, що лише за умови синергії технологій, методики та

психологічного комфорту можливо підготувати конкурентоспроможного педагога/фахівця, готового до викликів динамічного світу.

Список використаних джерел:

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : підручник. 3-тє вид., виправл. Київ : Академвидав, 2015. 304 с.

2. Кремень В. Г. Філософія національної освіти в умовах глобалізаційних викликів та інноваційного розвитку суспільства. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2023. Т. 5, № 1. С. 1–12.

3. Моляко В. Психолого-педагогічні аспекти розвитку креативного потенціалу суб'єктів освітнього процесу. *Психологія і суспільство*. 2022. №3. С. 45–58.

4. Про вищу освіту : Закон України від 01 лип. 2014 р. № 1556-VII / Верховенська Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. №37/38. Ст. 2004.

5. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» : затверджено наказом Мінекономіки від 23 груд. 2020 р. №2736. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text>

6. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лют. 2022 р. № 286-р.

7. Цифрова компетентність сучасного викладача в умовах кризових викликів : навч.-метод. посіб. / за ред. Н. В. Морзе. Київ : НУБіП України, 2023. 180 с.